

POHOD

Čuvajmo
Jugoslavijo!

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 13. maja 1935.

Štev. 17 — Leto IV.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Iz zelo tehtnih razlogov se je izdaja te številke »Pohoda« zakasnila. Prosimo vse cenj. čitatelje in čitateljice, da nam to zamudo oprostijo ter vpoštevajo izjemno težko stališče, v katerem se nahajamo.

UREDNIŠTVO.

O svobodi

V l. 1867. je prevedel takratni kneževič P. A. Kara Djordjevič, poznejši naš kralj Peter I. Osvoboditelj v srbohrvaščino delo Johna Stuarda Milla »O svobodi« ter napisal srbohrvaški izdaji tega dela tudi svoj predgovor. Iz tega njegovega predgovora navajamo nekaj stavkov:

»Med načeli, ki se pojavljajo v življenju poedinih oseb, narodov in celokupnega človeštva, ni nobenega, ki bi bilo toliko pomembno, kaj šele pomembnejše kot je — svoboda.«

»Vsakemu človeku je prirojeno po naravi, da hoče biti svoboden in da hoče slediti svojemu pozivu tu na zemlji.«

»Samo svoboden človek, razpolagajoč sam s seboj, more razviti svoja svojstva, spopolniti vrline, s katerimi je obdarjen in priti do zavesti, s katero bo pojmoval, poznal in vršil svoje naloge, svoje pravice in svoje dolžnosti.«

»Samo svoboden človek more okrepi svojo voljo in uporabiti vse sile, da spopolni svojo osebnost in da podpira s svojo osebnostjo napredek naroda, na katerega je vezan po krvi, jeziku, domovini, sreči in nesreči. Iz svobode članov posameznega naroda se poraja skupna svoboda tega naroda.«

»Kot je svoboda vir napredka in spopolnitve posameznih osebnosti, ravno tako razvija, spopolnjuje svoboda skupnost teh osebnosti — celokupni narod.«

»V svobodnem narodu se razvijajo vse njegove vrline bujnejše, hitreje in jače.«

»Svoboda odpira narodu oči, da spozna svoje pogoje in da jih zdravi. Svoboda mu daje možnost, da spozna svoje vrline, da jih razvija in zalaga v delo, s katerim krepi svoje sile, poveča, da svoje umstveno in fizično blagostanje, da tako v sodelovanju z drugimi narodi približuje celokupno človeštvo cilju, ki mu je od Boga določen.«

»Vse ono, s čemur se diči in ponša današnja izobraženost, zlasti pa vse ono, kar je ufrdilo vero, oplemenitilo običaje, razširilo ljubezen in pobratimstvo med ljudmi, spopolnilo današnje znanosti, dvignilo in oplemenitilo umetnost, postotterilo in izoblikovalo poklice, razširilo trgovino in svetovni promet, z eno besedo: vse ono, kar je dvignilo človeško dostojanstvo in okrepiło moč narodov — vse to je plod človekove svobode, narodove svobode.«

»Če še toliko občudujemo današnji napredek človeštva, pa moramo vendar vedeti, da bi bil ta napredek še ogromnejši, če bi bili vsi ljudje in vsi narodi v vseh dobah uživali svobodo.«

»Z zgodovino v roki bi se dalo dokazati, da je moralo nebroj največjih duhov propasti v zadušljivem ozračju suženjstva, dočim so prišli drugi do svobode, da so mogli napredovati in se razvijati. Borba je trajala stoletja, da so narodi izvojevali sebi svobodo in da so mogli svobodni korakati dalje.«

»Zapadni narodi so se navadili smatrati naš narod in druge narode, ki imajo nam podobno težko usodo, kot narod, ki v svoji omikanosti še ni napredoval toliko, da bi bil zrel okoriščati se z dobrotami svobode. Tujci, ki so imeli priliko, da so vestno proučili našo prošlost ter glavne, značilne poteze značaja našega naroda, so se prepričali o nasprotnem.«

»Danes po tolikih stoletjih, v katerih naš narod ne samo ni bil povsem svoboden, marveč je bil večinoma zasužnjen tujcem, po tolikih letih nasilja, s katerim so mu hoteli zatrejati vse vrline njegovega značaja — danes je treba samo proučiti srbske narodne pesmi, življenje in običaje našega naroda, ki se jih mora upravičeno smatrati kot viden izraz njegovega

Ko smo pred nekaj tedni pod naslovom »Apalijska« načeli par aktualnih problemov in omenili med njimi tudi petomajske volitve, so posamezni razumeli naša izvajanja na različne načine. Eni so smatrali, da agiliramo za volitve, drugi zopet, da le ironiziramo. Naj so imeli prav eni ali drugi, naša izvajanja so bila točna in petomajske volitve so dokaz njih točnosti.

Bodimo iskreni in priznajmo si enkrat na ves glas, da mora biti slepomišljenja o državnosti in prohidržavnosti slovenskega dela našega naroda konec. Če izvzamemo par zmedenih glasov, katerim rojita po glavi sovjetska republika in neomejena svoboda v njej, potem lahko pribijemo, da smo Slovenci vsi, prav vsi zavedni in iskreni državljani kraljevine Jugoslavije, ker se pač vsi zavedamo, da za nas Slovence ni življenja izven meja naše države. Tega se zaveda najbolj naiven Slovenoborec tudi tedaj, kadar kriči, da Jugoslavija Slovincem ni dala drugega kot par kasarn in pravoslavno cerkev v Ljubljani! Zakaj se torej bijemo, v čem se ločimo? Svoječasna liberalna gesla so se preživela, o slavni »farski gonji« ni danes nobenega sledu več. Praktično življenje, zlasti pa žalostna skušnjava, da ima vedno tretji dobiček, kadar se prepirlata dva in dejstvo, da so posledice te žalostne skušnje čutili trezni pripadniki prav vseh mišljenj in smeri — vse to je odbrusilo znaten del bodik, s katerimi so bili opremljeni nasprotujoči si tabori, vse to je dovedlo trezne politične, zlasti pa gospodarske kroge do prepričanja, da je treba vendar enkrat slediti geslu: »Primum vivere, dein philosophare«, kar znači po naše: »Skrbi najprej za svoje življenje, ustvari si solidne življenske pogoje, potem pa filozofiraj, uganjaj politiko in se pretepaj, če si toliko sbroril!«

Do danes se to pri nas, Slovincih, še ni zgodilo, delali smo obratno. Filozofirali in politizirali smo, prepirali smo se za svetovne nazore, reševali smo ogromne evropske in državne probleme, hoteli smo biti sol Jugoslavije po svojem velikem umu in po svojih velikih besedah, postali smo pa drobiž, s katerim so vsaj do 6. januarja 1929 razpolagale srbijske partije po mili volji ne v interesu Slovencev, marveč v interesu partij in parizanstva. Ali smo danes že prenehali biti ta drobiž mi, ki zavzemamo najbolj eksponirano in ogroženo točko Jugoslavije, mi, ki imamo onstran meja stotisoče svojih bratov po krvi in jeziku, mi, ki se neprestano trkammo na svoja prsa, se hvalimo s svojo prošlostjo in sedanjostjo, povzdiguemo svojo kulturo in gledamo na vse, kar ni »Slovensko«? Ne, še vedno smo isti, še vedno se pripravamo med seboj in se ločimo. Po čem?

Po veri? Ne, saj smo vsi katoliki, saj nihče od nas ni proti veri, saj se vsi zavedamo, da sta vzgoja in življenje brez globoke verske podlage nemogoča. Pa vemo tudi vsi, da v Jugoslaviji kot mladi državi do verskih bojev in razprtij sploh priti ne sme, kajli sicer se bomo znašli slej ali prej v suženjstvu tudi mi!

vega duha, pa se bomo prepričali, da se naš narod zaveda svoje pravice do življenja in razvoja v skupnosti z ostalimi narodi, ker ima v sebi one vrline, ki so pogoj tega razvoja.«

»In kaj potrebuje najbolj za ta razvoj? Svobodo.«

»Ker je svoboda ono načelo, ki živi že od početka v duhu našega naroda, ker je naš narod skozi stoletja zalagal za svobodo vse svoje sile — nas je to napotilo, da damo svojemu narodu priliko spoznati knjigo, v kateri razlaga tako slavni pisec svoje misli o svobodi.«

Vse to je pisal blagopokojni naš kralj Peter I. Osvoboditelj o Božiču leta 1867. v Parizu, vse to kaže, kako tipičen sin svojega naroda je bil Kneževič Peter, ki je kot kralj Peter ostal tem nazorom zvest in jih vcepil tudi svojemu sinu. Velikemu Aleksandru. Mladi kralj Peter II. hodi tudi Ti po oni poti svobode, kot si ajo umevala Tvoj Veliki Ded in Tvoj Veliki Oče.

Po jeziku? Po ljubezni do lepe slovenske materinščine? Tudi ne! Saj smo vendar vsi zavedni in ponosni Slovinci! Mi jugoslovenski nacionalisti morda še bolj kot pa razni kričači, ki neprestano kriče o opasnosti za slovenski jezik in slovensko samobitnost, pa ne pomislijo, da ima samo strah velike oči in da ponižujejo sebe in vse Slovence z vso našo kulturo baš oni, ki se neprestano bore, kot Don Kihot proti sovražnikom, ki jih ni! Pa se tudi ne zavedajo, da ponižujejo s to neprestano bolešno strahopetnostjo sebe in vse Slovence, saj nas predstavljajo domovini in tujini kot neresne figure, ki znajo samo jadikovati, sumničiti drug drugega, zavirali drug drugemu delo, ne znajo pa živeti!

Prišli smo tako daleč, da se nas hoče ločiti v prijatelje in sovražnike naše univerze v Ljubljani in ne vem še kaj. Ali ni to višek narosti? Saj vendar ni nikogar med nami, ki bi hotel odkrušiti le kosček tej naši univerzi, saj se vsi zavedamo, da je stavba univerzitetne knjižnice za nas vse kulturno in nacionalno vprašanje prvega reda! Odkod in čemu potem to razlikovanje, ki prehaja mešoma že indijanske boje s tomahvki in skalpi? Pa vendar ne samo radi vprašanja, ali je Univerza kralja Aleksandra I. Uedinitelja v Ljubljani samoslovenska ali pa je jugoslovenska? Ali morda radi življensko važnega problema, če sme biti profesor ali celo rektor naše univerze tudi kak Jugosloven, kateremu je tekla zibelka onstran Sofie in Kolpe?

Če tako analiziramo vse te probleme, pridemo do naravnost smešnih zaključkov in lahko rečemo, da smo bili in smo vsi skupaj bedasti in nezreli otroci, ki se kregajo med seboj, čigava vžigalica gori bolje in lepše, kdo zna »slovensko« vžigalico bolj umetno zažgati, pa se ne zavedajo, da se vsak trenutek lahko vname »slovenska« streha nad njimi in pokoplje pod svojimi ruševinami prav vse, ne samo Slovence in njih »glavno« vprašanje, ali so narod ali pa le del večje jugoslovenske narodne enote, marveč tudi vso slovensko prošlost in bodočnost z vso slovensko kulturo in vsemi slovenskimi domišljijami vred! Tu pa preide komedija v tragedijo, ki se še poveča, če gledamo tudi na ono

zemljo, kjer se danes še govori naš jezik, pa se kmalu ne bo, če bomo še nadalje vodili svojo dosedanja »slovensko« politiko!

Temu stanju mora biti konec! Med seboj povezani, trezni in slozni Slovinci niso le nujna potreba naši ožji domovini, Sloveniji, marveč tudi vsej državi in celokupni državni politiki. Koliko pa imamo mož, ki jih lahko slavimo kot res svoje na razpolago široki državni politiki. Samo dva sta, oba širokogrudna in širokopolezna, oba pa zavirana in zadrževana po malenkostnih vidikih svojih najbližjih, katerim se hoče megle in teme, ker se ne upajo na svetlo solnce, ki bi razkriilo njih madeže in hibe. Končati se mora nemogoče stanje, ko se čuti med nami že vsak poklicanega nastopati v imenu naroda po svojih lastnih mislih in interesih, ker naroda in njegovih resničnih teženj sploh ne pozna. Zaključiti je treba dobo, ko so se pojavljali voditelji in zahtevali mesta prvakov le z utemeljivijo, da so bili oni tudi pregarnjeni pod Avstrijo, da so bili tudi dobrovoljci, tudi Sokoli in Bog ve še kakšni tudi.

Kratko rečeno. Poslanimo stvarni in izločimo iz vrst svojih voditeljev in predstavnikov vse, ki so na nas do sedaj razbijali in ločili, pa naj še tako lepo govore o slogi in enotnosti, kadar jim to kaže. Nimamo več mnogo časa. Zamudili smo najlepše prilike, zapravili smo ogromne dobrine, kulturne in materialne, če smo sploh še sposobni življenja, potem takoj na delo!

Narod in država zahtevala lo od nas, kajti brez nas Slovencev ni Jugoslavije, kol je ni brez Šumadije, Hrvatske ali Črne gore! In dokler mi Slovinci svojih domačih zadev ne bomo znali urediti sami med seboj, tako dolgo nimamo pravice zahtevati in pričakovati, da bomo dosegli morda le na podlagi sentimentalne bratske ljubezni stališče, ki nam v resnici gre. Zato pa doma čisto mizo! Šele potem bomo močni, šele potem bomo slozni in lahko dobili to, kar nam gre, ker bomo tudi dali to, kar narod in država od nas terja in pričakuje. Šele potem se bomo mogli res uspešno zavzeti za svoje brate onkraj meja, ki zdvajajo in zgublajo svojo, našo zemljo samo zato, ker se mi pripravamo!

ČITAJTE IN ŠIRITE

POHOD

Ali je sodobna mladina materijalistična?

Vedno so in bodo obstojale razlike med mladimi in starimi. A tako nepremostljive in velike kot so današnje, se pojavljajo le redko, le v časih največjih duševnih in družabnih preorientacij, izprememb, ki usmerjajo duha kot osnovo vsakega delovanja na iskane večje istih resnic pravice, enakosti bratstva in svobode, po novih poteh, ki se česlo baš vsled svoje nepreizkušeni v realnem svetu dogajaj dozdevajo pravilnejše in učinkovitejše. Stara načela so pač doslužila, ljudje so se jih nasilili, niso dobili od njih tega, kar so pričakovali, pa je samo ob sebi razumljivo, da se navdušujejo in pode za novimi.

Smisel življenja liči baš v gibanju, večnem napredovanju k neskončno oddaljenemu nepoznanemu cilju. Tega se morajo zavedati tudi vsi tisti, ki si žele enoličnosti, katera bi brez dvoma pomenila propast človeštva. Ako bi ne bilo napredovanja, ako bi po vseh zakonih zgodovine ne moral propasti vsak narod, ki temu napredku ni mogel slediti, potem bi mi še danes vedno živeli v barbarstvu.

Videč, kako so potrebne spremembe, kako jih življenje zahteva, se ne smemo jeziti ako se današnja mladina noče navduševati za razne predvojne programe in gesla. Ne smemo se čuditi in ji napraviti črni očiček gola egoističnega materializma, ko začutimo, da nas noče podpirati, da je krenila na novo samostojno pot, kjer so ji vsi stari odveč, kjer so samo nepotrebna zavora, katera ji onemogoča polet novim časom in miselnostim nasproti.

Nasprotno. Daji ji moramo prav, zavedajoč se, da je preteklost naša, da nam je o njej dovoljeno soditi, med tem ko bodočnost pripada onim, ki jo bodo klesali, v čijih delu in duhu pa se mi ne bomo mogli nikdar popolnoma vživeti in jih radi tega ne smemo z nekega splošnega stališča niti povelečevati niti zaničevati. Zgodovina bo edina v tem pogledu lahko izrekla svoje končno mnenje in bo takrat ovrgla marsikatero krivo prerokovanje.

Teško si je misliti, da si odslužil. Posebno težko pa je to onemu, ki je osivel v narodov službi, žrtvoval vse svoje življenje svojim idealom. A neizogibno je, da dospo vsakdo v svojem življenju do nekega vrha, od koder ne more še višje, pač pa mora navzdol. S tem ni rečeno, da je bilo njegova delo nepravilno, neodgovarjajoče. Nasprotno. Bil je potreben v svojem času in razmerah, tam je bil velik, a bodočnost zahteva novih ljudi, ki bodo imeli moč in voljo ponovno po novih slezah prehoditi vso skalnato pot, neumorno sekajoč stopinjo za stopinjo.

Dva svetova — mladi in stari

Mi mladi, vključ vseh razlik, ki nas deli od starejše generacije, iste ne zaničujemo ali pa celo sovražimo. Priznavamo ji vse njene zasluge in žrtve, zavedamo se, da je napravila gotovo več, kot pa bo usoda nam dovolila dovršiti. A zasluge so preteklost. Mi pa živimo v sedanosti za bodočnost. Zato se ne sme nihče čuditi, ako gledamo v starejši generaciji častiljivega moža, izkušenega, a na žalost doslužene borca, za katerega smatramo, da je nesposoben voditi našo armado v nove borbe in naskoke.

Tragikomično obliko pa dobiva ta skupina za nas bivših voditeljev, ko skuša s svojimi, tekom treh desetletij uporabljenimi frazami, navezati na sebe mlado dušo. Ko bi vedela, kako v takih trenutkih izgleda, bi tega nikdar ne delala. Kot da je solnce ves ta čas stalo, kot da je bilo vse to en sam dolg dan, vsaj tako se mora zdeli tistim, ki se, kot izgleda, še vedno ne zavedajo, da je v množicah mladih pognala že dolgo negovana kal novega mišljenja, da je na pohodu novo pojmovanje javnih nalog in delovanja.

Ce že ne drugače, pa bi morali to čutili vsaj na listih medsebojnih sestankih, ki sličejo dotoku dveh svetov, katera se nikdar nista in ne bosta poznala. Besede in govori, ki bi morali ustvarjati medsebojno vez, padajo v globok prepad nahajajoč se med falango mladih in starih. Stare fraze nalete na gluha ušesa, od katerih se odbijajo kličeč jim iz maščevalnosti in jeze nad tako negotoljubnim sprejemom: materialisti, egoisti.

To je glavni očiček listega dela stare generacije, ki se noče zavedati, da mora biti mladina nekoliko drugačna, da mora prinesiti v življenje nekaj svojega, ker le na ta način bo pozitivna res nova, samostojna, ne pa epigonska in lizunska.

Ali pa je ta, v preprostem in splošnem, a ne v znanstvenem smislu uporabljani očiček materializma, in z njim v tem slučaju združenega egoizma, upravičen?

Kakšni pa smo?

Res je, da smo mi mladi bolj materialistični, kot pa je bila naša predhodna generacija. To pa od tod, ker so dovedli v po-

gledu javnega delovanja in nalog v zvezo idejo in materijo ter smo uvideli, da ne more biti ideja sama sebi cilj, temveč da je cilj in smisel človekovega žilja in bitja življenje, katero mora biti v vsakem pogledu čim bolj harmonično, pravično in srečno. V toliko smo materialisti, ker hočemo delovati za dosego takega življenja v stvarnosti in za hlevamo od vsake ideje, da ni samo lepa utopija, temveč tudi stvarno upravičena misel.

Pri tem svojem gledanju pa ne izhajamo iz stališča osebnih koristi in ugodnosti, kar bi pač utemeljevalo že omenjeni očiček, temveč nam je pogled odvrnjen od vsega, in uprj v prvem redu k skupnosti, kateri skušamo in želimo koristiti po svojih najboljših močeh. To velja v polni meri za vso mladino, ne oziraje se na smer in ideje, ki jih zastopa, bodisi da so te ideje v filozofskem ali znanstvenem smislu materialistične, oziroma idealistične.

Vprašanje kruha je glavno

Nazori o prvenstvu socialnih in gospodarskih vprašanj pa so lista medsebojna vez, ki daje naši mladi generaciji njen skupen osnovni značaj. Kot se je starejša generacija borila za lastno narodno državo kot predpogoj za dosego boljše bodočnosti, tako se danes usmerjajo v slično borbo tudi mladi.

A država je že tu. Treba pa je dati vse listo, kar narod ter razvoj zahteva na gospodarskem in socialnem področju. Zato se

usmerja v tem pravcu hojenje ter mišljenje nastopajoče generacije. Pred njo ne leži več kot glavni problem predvojno in vojno politično-narodnosno vprašanje, temveč ekonomsko socialno — vprašanje kruha.

Kot iz tega razvidimo, je ostal cilj isti — koristil splošnosti. Izpremenilo pa se je le področje dela, katero se mora spremeniti, kajti sicer bi to bil znak, da starejša generacija ni izvršila svoje naloge in ni izvršila nje stavljenega vprašanja.

Na ta način gledano, a to je edino pravilno, se izpremeni današnji mladini v splošnem tako očilani »egoistični materializem« prav za prav v čisti, velik idealizem (v splošnem, ne filozofskem pomenu te besede), ki ima v mladih vrstah svoje fanatike in je sposoben vzgajati mučenike, kateri bodo ne oziraje se na osebne žrtve delovali v dosego zastavljenega, splošnosti koristnega in potrebnega smotra.

Kot vedno, tako se tudi danes dogaja, da prihaja v tem svojem hojenju Omladina marsikje do skrajnosti. A tudi do tu prihaja iz idealnih nagibov, sledeč zgoraj navedenim osnovnim principom pravice, bratstva, enakosti in svobode.

Omladina ni taka, kot se jo marsikaj skuša predstaviti. Tisti, ki vidijo v njej le sebičnost in ležnje za uživanje, dokazujejo s tem, da ne razumejo časa razmer in idej, ki danes nujno in neizogibno zmagujejo.

Sancin Boris.

Iz časopisov

Dijaki neke ljubljanske gimnazije so priredili v dramskem gledališču večer s pevskim in deklamacijskim programom pod naslovom »Naša beseda«. Lepa in vsega priznanja vredna prireditelj. Človek bi mislil, da bodo časopisi poročali o tej šolski prireditvi s stališča nacionalne in umetnostne vzgoje, da bodo rekli kako besedo o programu, ali je bil srečno izbran, ali spadajo na tak program te ali one pesmi — pa se je zasvetil v »Slovenec« cel uvodnik. Kdor je tisti uvodnik čital, bi moral misliti, da je slovenska beseda na ljubljanskem odru nekaj tako redkega in nezastlišanega, da je treba res z uvodnikom proslaviti tak dogodek. Ako bi ta uvodnik čital tujec, bi moral misliti, da je v Ljubljani sploh slovensko govoriti prepovedano, da se ne sliši slovenska beseda ne na ulici, ne v hiši, ne doma, ne v javnosti in da so morali priiti vrli dijaki neke gimnazije, ki so imeli poguma, da so na odru spregovorili našo besedo.

Jugoslavija daje milijone za slovensko gledališče, za univerzo, za srednje in druge šole, kjer se goji »naša beseda«, — in kaj je Jugoslavija drugega kot delo jugoslovenske misli — in tu pride slovenski list in piše, kakor da bi v tej Jugoslaviji slovenščino zatirali. In nazadnje pristavi, da dvojna pot ni mogoča, češ, kdor je Slovenec, ne more biti Jugosloven. Na drugi strani pa prinaša isti list članek o sv. Metodu in glejte: latince proslavlja ustanovitelja slovanskega bogoslužja in povzdiguje rimstvo, ki je zatiralo in še zatira slovenščino in slovansko bogoslužje. Toda Slovenec in katolik, to se ujema, Slovenec in Jugosloven pa ne. Še več: če nisi rimski katolik, si skoraj izdajnik nad slovenstvom. Zato moraš biti zvest Rimljan, Jugosloven pa ne. To so pojmi! Za veliko noč je pisal neki naš dnevnik o vzgoji pri nas in v sosednih državah. Pravi, da imajo v nemških šolah zemljevide, na katerih so vse nemške pokrajine, oz. vse pokrajine, kjer se nemško govori. Tako, da vsak Nemeec ve, do kam sega njegov jezik oz. njegova domovina. Pisatelj se nad tem spotika, mi pa pravimo, da imajo Nemci prav in da je to prava narodna vzgoja. Gotovo je to bolj pravilno ko pri nas, kjer v šoli nimamo niti zemljevidov lastne države, kaj šele, da bi imeli posebne zemljevide, ki bi nam kazali, do kam sega naš narod. Le učimo se pri onih, ki znajo. Istotako čitamo o nacionalni vzgoji mladine v Italiji. In seveda na koncu, da zavračamo tako vzgojo. Nam se pa zdi, da ima tista vzgoja mnogo dobrega na sebi in da vzgaja dobre državljane (zavračamo v nji samo to,

da slovenske otroke potujčuje). Tudi mi imamo že približno tako vzgojo (saj Sokolstvo v kaki številki kar dvakrat, enkrat na celi tudi vzgaja naše male) in nič ne bi škodilo, če bi ga še nekoliko izpopolnili. — Umrl je bivši vrhniški župan Tršar, Bog mu daj dobro. »Slovenec« pa piše, da je bila njegova zastava, da so Italijani odšli nazaj proti Logatecu. Čemu je potem v Ljubljani Svabičeva ulica. Čemu take laži ki nas smešijo pred svetom. Ali zato, da bi dokazali, da smo se sami osvobodili? Zgodovina se ne da izpreminjati.

Skandal. V Ljubljani izhaja »Kronika slovenskih mest«, ki prinaša mnogo lepega in zanimivega in so z njo čitatelji večinoma prav zadovoljni. Nekaj drugega pa je kronika, ki je dodana na koncu vsakega zvezka in hoče podajati važnejše dogodke po prevratu. Tam se potem kar po vrsti vrstijo slike raznih naših mož in ljudi se se že ne enkrat čudoma čudili, kakšna pestra zmes ljudi je tam na enem kupu. Kar je še prav posebno imenitno je to, da ima isto osebo strani, drugič v oni zmesi med kroniko. Iz tega se vidi, da ima »Kronika« dosti denarja, da ga proč meče. Drugo vprašanje pa je, kaj pravijo k temu drugod po svetu, kajti »Kronika« gre v svetovna mesta in tam gotovo občudujejo tako nenavadno slovensko iznajdljivost. Čudimo se, da ni na ljubljanskem magistratu nikogar, ki bi opazil te gorostaste napake. Pri vsakem narodu je navada, da ločijo umetnike in slavne ljudi od navadnih, četudi vsega spoštovanja vrednih in za kako mesto zaslužnih ljudi, pri nas pa se meče vse v en koš in kak slovenski pisatelj je prav toliko vreden kakor kak dober obrtnik.

IZ UREDNIŠTVA.

Naš članek »K slovenski toponomastiki« je napisal g. Makarovič Ado.

Neprijetno naključje. V 14. štev. našega lista se je pripetil slučaj, ki je edinstven. Notica »Ljudske pijavke« je bila zalomljena in med njo uvrščen oglas tovarne »Pekatec«. Čudno in nam zelo neprijetno naključje je hotelo, da izgleda, kakor bi bil oglas tovarne »Pekatec« nadaljevanje prvega odstavka dotične notice, kar se seveda neugodno glasi. Upamo, da so čitatelji to zmedo tiskarskega škrata sami opazili, kljub temu pa jo s tem pojasnimo. V zadoščeno tovarni »Pekatec« pa izjavimo: »Jajniše so res zlato naše hrane!«

A. Makarovič:

Boj za Venede

(zadnjič Vineta).

Vsega prerokanja o Vineti so krivi — Venedi! Meni je Vineta mesto, ki nas spominja na Venede in me zanima, ker je ta narod bil v najozjih stikih s Slovani. Mogoče, da krije ime Vineta ključ za razumevanje imena naroda. Ne iščem Slovanov v Aziji, ne v Afriki, ampak tam, kjer so bili že v srednjem veku! Ne zanima me tako Balt, pač pa beneška (venedska) ravnina in venedske Alpe! Niž ne de, če je to »ukvarjanec« — »tragikomično«, ker je še bolj tragično in komično početje strokovnjakov, ki ne razumejo ne Vinete ne Venedov in zato o njih najraje molčijo! Če kdo izpregovori, tisti je gotovo nestrokovnjak, ki se upa nekaj trditi o tej stvari. Venedske Alpe so polne slovanskih sledov, ravnina ima reke slovanskega imena, vse polno slovanskih krajevnih imen in to na najvažnejših točkah! Vse to ne more biti iz VII. stoletja.

I.

G. Koštial je napisal še en članek o Vineti, »Še enkrat Vineta« (ZiS, št. 11, 10. III.), ki je odgovor na moj odgovor v »Pohodu« (ZiS, II.) njegovemu »poročilu« — »Vineta« (ZiS, št. 7, 10. II.).

G. Koštial odgovarja na moje »očičke in razne trditve« v desetih točkah:

1. »Jezikoslovi menda smejo pisati tudi še o drugih rečeh.« Seveda, saj je g. K. sam navedel moje besede: »Jezikoslovec mora najprej jezikoslovne napake reševati«, potem o čemur hoče, posebno pri jezikovnem vprašanju (kot je to Vineta). Da od »Junne« do »Vinete« ni kratka pot, tega se vendar g. prof. zaveda! Če je torej tudi njemu »Junne« — »Vineta«, ga prosim, da pojasni to enačenje; on bo najboljši znal kot jezikoslovec. Do danes se je tega ogibal.

2. G. K. me poučuje, da pomenijo znaki V in U, I pa i in j, torej lvmne prav lahko Vinne v starih rokopisih! Bodi, a samo šele pri metamorfozi. V drugi dobi Vinne rep: Vinneta, v tretji izgubi eno rebro (Vi(m)neteta in šele taka popolnoma prenovljena pride med narod, iz točno zadnjega rokopisa! Če Vam je to verjetno, bog pomagaj!

3. »Razlage imen (n. pr. Vineta, Junne) se nisem lotil, ker to ni bil moj namen.« Če namen ali ne namen, glej točko 1! Sicer pa: Kateri je bil namen? Menda vendar ne samo »miglaj« meni! — boljše je pustiti imena brez razlage, kot fantazirati po takem receptu: Medina iz »med«, Suez iz »zvezec« itd., itd.! Nikakor ni bolje ležati v senci zaspán, ker ne veš, kje naj začneš kopati! Do resnice se pride čisto po velikih napakah in blamažah! Znanstvenik pa se danes za svojo slavo boji, zato se mu zdi »boljše« pustiti imena brez razlage! G. K. pa s temi primeri primerja moje tolmachenje Junne in Vinete etimologijam — g. D. Zunkoviča, previdno pa Junne ne omeni! Mi je žal, da moram povedati, da moja »Vineta« z g. Z. nima ničesar opraviti, da se z njegovimi razlagami Vin — Venedov ne strinjamo, da je torej tako ironiziranje pomeni! Moško bi bilo držati se mojih razlag in tiste osmešiti. Ostali ste pa pri Vineti. Drugega »smešnega« niste našli! Napasti g. Zunkoviča, ki Vas ničesar ne vpraša — to Vam pride prav. Če bi bilo treba, bi branil g. Z., pa on je mož, ki se zna sam biti. Jaz odgovarjam za svoje pogreške.

»Da je Vineta »pokvarjeno« iz Junnete, nisem trdil.« Gre torej samo za besedo, ker g. K. piše (ZiS, 10. II.): »Junneteta je brez dvoma Vineta.« Junneteta pa sploh ni dokumentirano ime, ampak samo Junne! »Taj« je prišel zraven, ker je moral priti po nemškem računu, zaradi oblike: Vine-ta! Če je torej Junne(ta) Vineta, je iz Junneteta »pokvarjeno« ime, tako je g. K. mislil, četudi ne zapisal! Zapisal pa ni, ker se je skrbno izogibal v vsakem tolmachenju imeni! Če ni pokvarjeno, je pa popravljeno, še boljše zame! On sam se poteguje (V — V) p. točko? Če je pa Vineta neodvisno ime od Junne, potem je imelo tisto mesto 3 različna imena. Sicer pa čitaj čitatelj sam v ZiS o tej mešanici!

4. Jaz mislim, da ne more imeti en kraj dve in še tako slično zveneči imeni! G. K.: »O, pač, v staroveških in srednjeveških krajevnih imenih bi lahko našel precej takih primerov.« Prosim te primere; kjer bosta imeni tako slični in da ne bosta imeli nobene zveze med seboj! Prosim tudi par primerov, kjer ima en kraj tri imena!

5. »Naj povem g. M., da so govorili stari ljudje okoli Trsta Šceden in da je to negovan gozd (ne skedenj ali pod), laško ime Servola je pa iz silvula — gozdič.« Hodil sem v Trstu s Skedenjci in vem, da tudi mladi ljudje tako izgovarjajo, kakor izgovarjajo marsikateri »k« kot »č«: Tako so naredili iz Skednja — Šcedenji! Šcedenji kot negovan gozd je gotovo ščediti, ki se meni zdi za roditi (ščene, ščedo), ne za čediti, ki je pri morju skoro tuja. Servola pa tudi ni tako gotovo iz — silvula, kar glede na obe besedi ni tako verjetno, dokumenta za Silvula pa tudi ni pravega! Pa stvar se zamola glede slovenske »ščedne« na latinski podlagi: Kdaj so Slovenci prevedli latinsko ime? V VII. stoletju? Tukaj smo si namreč navzkriz z gospodom nasprotnikom! Jaz iščem slovensko v »Venedih«, kar je gospodu Koštialu toliko, kolikor iskati jih v Bretanji ali Južni Ameriki. Jaz pa ostanem v bližini našega morja in primerjam še vedno Skedenj pri Trstu — Junne! Nedaleč od Skednja imamo še en gozdič Boschetto (farnetto) in v srednjem veku je takih gozdičev še več! Na katerega se nanaša torej »gozdič«, ki ga omenjajo »furlanski virik« (Rutar)?

(Dalje prih.)

Širite

Širite

POHOD

Westfalski Slovenci in Jugoslavija

V petek 26. aprila je v okviru nacionalne ure v ljubljanskem radiu predaval književnik g. Rudolf Kresal o »Westfalskih Slovencih in Jugoslaviji«. Zaradi kulturno politične pomembnosti, kako se je jugoslovanska misel razvijala in rasla v tujini med našimi izseljenci in njihovega odnosa do Jugoslavije, smo predavanje stenografirali, ter ga priobčujemo v celoti.

Med nešteti tvornimi silami, ki so ustvarile današnje zedinjeno jugoslovensko državo, je po svojem poslanstvu, ki ga je po silni razmer opravljal v tujini, nedvomno jugoslovenski izseljenec. Dasi žrtev naših nekdanjih gospodarjev, njihove raznarodovalne politike, gospodarskih in političnih razmer v zasedenih deželah bivše Avstro-Ogrske in Turčije, je s pridnostjo in s silo svojega duha in rok postal v domovini blagoslov in eden njenih najmočnejših opor v borbi za svobodo jugoslovanskega naroda in za ustvaritev jugoslovanske države. Ne le, da je v materialnem pogledu naš izseljenec v tej borbi žrtvoval velikanske vsote, ki gredo v milijarde, se je pokazal tudi v etičnem pogledu kot eden najsilnejših stebrov, na katerega smo se vselej naslanjali v boju za naše pravice tako v Ameriki, kakor v Evropi. V Ameriki se naš rod — zlasti zaradi velike oddaljenosti od domovine — naglo izgublja v morju ameriških narodov, krepko se pa še drži rikaniziranih narodov, krepko se pa še drži v Evropi, Franciji, Belgiji, Holandiji — najverjetneje pa na Westfalskem, v severozahodni Nemčiji. Tam se je zbral, kakor danes vse kaže, najodporniški, a hkrati najsirovejši del slovenskega ljudstva, ki drage masne delo v Ameriki ni zmogel, pa jo je marsikdo mahnil v Westfalijo peš. Se prej, preden se je po Nemčiji pričela po letu 1870 gospodarsko politična prosperiteta, se je naš človek izseljeval v salgotarijski rudniški revir na Madžarskem, od tam pa na Saksonsko in na t. o. k. leta 1880. dalje v Westfalijo, kjer je postal pionir nemške velike industrije. Danes živi še tam nekaj nad 40.000 Slovencev, po nemški dokaj nepopolni statistiki, je pa vseh Slovencev prišlo do leta 1914. blizu 100.000, katerih večji del že krije nemška zemlja.

Znana slovenska družabnost in nujen čul za skupnost v tujini sta Slovence kmalu privedla do tega, da so se pričeli organizirati v društva, ki so bila za časa Avstro-Ogrske na zunanji seveda avstrijsko barvana, po svojem notranjem delu pa zmeraj orientirana, če že ne zaradi takratne neskrbnosti za izseljenca, kižno slovensko pa vsaj odločno slovensko. V pogledu južno slovenske miselnosti je storil med westfalskimi Slovenci največje delo vedno pokojnik dr. Janez Evangelist Krek, ki je Slovence v Westfaliji pogosto obiskoval že pred vojno, jih organiziral ter jih prvi napotil v borbo za socialne in nacionalne pravice. Tako je prav on položil westfalskim Slovincem temeljni kamen južno slovenske miselnosti, ki je danes med njimi celo močnejša, nego marsikakega znanega Jugoslovencu v domovini, ki ni nikoli okusil trdega dela, težakega kruha med tuji kot zaničevan Sloven. In ko je prišlo leto 1918., ko se je razsula avstro-ogrška država, v Westfaliji ni bilo treba z velikim bobnom buditi našega človeka k nacionalni zavesti in glede pripadnosti k Jugoslaviji. Prevrat jih je v marsičem našel skoraj pripravljene — a ker je v nacionalnem pogledu še nedostajalo, je opravila takojšnja reorganizacija slovenskih društev na jugoslovensko podlago. Med Slovenci se je pričelo intenzivno nacionalno delo, ki ga nemške oblasti v ničemur niso ovirale do današnjega dne in so pokazale preko jugoslovanske kolonije v Westfaliji nepričakovano zanimanje za

našo mlado državo. Poprej avstrijska, na cerkveni podlagi zgrajena društva so razvila tolikšno delavnost, da so nastala med 40.000 Slovinci trenja, ki nemale sponinjajo na trenja kompaktno naseljenega naroda. Slovinci se kljub vsemu v nobenem pogledu ni izgubil, ohranil je kljub vsej težki socialni borbi svojo polno dušo kot Jugosloven. Mahoma postavljen pred povsem nova vprašanja tako v političnem, kakor nacionalnem smislu, se je brez oklevanja spontano odločil za Jugoslavijo. Društva, ki so životarila dotlej bolj ali manj sama zase, so razvila med seboj in med se neorganiziranimi Slovenci živo propagando za Jugoslavijo, ki je v nemškem svetu za nas nad vse koristno odjeknila. Nemci domačini so pokazali za naš narod, ki je bil poprej v Evropi skoraj neznan, poleg zanimanja tudi toliko resnega prizadevanja po spoznavanju našega življenja, da moremo biti danes na Westfalskega Slovence upravičeno ponosni. V severozahodni Nemčiji je po zaslugi našega izseljenca ostrmel marsikak odlični domačin ne le nad našim bogastvom, temveč še bolj zaradi tega, kako je nekdanja Avstro-Ogrska mogla pred vsem svetom utajiti ljudstvo, ki je za sebe etična enota.

V tem času se je našel med westfalskimi Slovenci organizator, ki je Slovence organiziral, zlasti naprednejši del, v Zvezo jugoslovenskih delavskih in podpornih društev, opt povsem na južno slovensko miselnost in ustvaril med westfalskimi Slovenci smotrno jugoslovensko propagando in tako v kulturnem kakor nacionalnem pogledu življenje, ki je skoraj čez noč postavilo našega človeka pred nemški narod kot nerazdružljiv del jugoslovanskega naroda. Z ustvaritvijo zveze jugoslovenskih delavskih in podpornih društev je westfalski Slovenec dobil vse pogoje za svoj nadaljnji razvoj in obstoj. Ta stvaritev plodnosnega prizadevanja Slovencev v Westfaliji je delo gospoda Pavla Bolhe, ki je dal Westfalcem in nam eno najmočnejših jugoslovenskih organizacij v tujini ter je v vsakem pogledu dostojen reprezentant našega naroda, države in naših težnj. Hkrati z ustvaritvijo te zveze so se pa združila v enotno organizacijo tudi slovenska rudarska društva Sv. Barbare na katoliški podlagi in so prav tako kakor prva jugoslovensko orientirana. Vodi jih predsednik g. Lindič. V obeh zvezah je organizirana slaba tretjina vseh westfalskih Slovencev. Poglavitni namen obeh organizacij je, da ohranita naš rod v Westfaliji jugoslovanski državi in svojemu narodu. Tako je bil tudi westfalski Slovenec deležen nacionalnega osvobodjenja in je pred nemškim narodom nastopil tako krepko, da je bil zlasti domačin v severozahodni Nemčiji tako presenečen, da je odkrito pokazal spoštovanje do teh naših ljudi, ki kljub trdemu, pogosto nečloveškemu delu in nacionalni zatiranosti po bivši avstro-ogrski monarhiji niso nikoli zatajili svoje krvi in ostali naše gore list preko vseh težav.

Seveda se je vse delo organizacij osredotočilo na socialno političnem polju, da je naš izseljenec po težkih bojih prišel v tujini kot človek in delavec do osnovnih človeških pravic. Sicer se mi v svoji mladi državi res da ne moremo pohvaliti z kdo ve kako veliko skrbjo za jugoslovanskega izseljenca, vendar storili smo zanj, kar je bilo doslej v naši moči. Zato moramo priznati, da je skoraj vse, kar je dobrega dosegel zase in za nas naš delavec v tujini, le njegovo delo, pa naj si gre za njegove socialne ali kulturne pridobitve. Westfalski Slovenci so po lastni inicijativi dosegli prav tiste socialne pravice, kakor jih imajo domačini. Verni naukom velikega Jugoslovencu dr. Janeza Evangelista Kreka, niso nikoli pozabili dolžnosti, ki so jih dolžni sebi in narodu v prid domovine in

svoje države, a prav tako niso pozabili niti za trenutek, da so gostje velikega nemškega naroda. Leta 1929. so dobili po svoji in po zaslugi pokojnega dr. Gregorja Zerjava recipročno pogodbo med Nemčijo in Jugoslavijo, ki jih je v socialnem pogledu napravila enakopravne z nemškimi delavcem. Do tega pa ne bi nikoli prišlo, če se jugoslovanski narod ne bi bil osvobodil tujeja jarma in če se ne bi bil veliki prijatelj westfalskih Slovencev dr. Gregor Zerjav zavzel z vso svojo avtoriteto v našem parlamentu in vprašanje za varovanja našega delavca v Nemčiji odločno pospešil do uspešnega zaključka, ki ga je pri pogajanjih izvedel univerzitetni profesor minister dr. Andrej Gosar. Po tej recipročni pogodbi ni med našimi in nemškimi delavci nobenega razločka več. Socialno so zavarovani, nacionalno doslej povsem svobodni — kakor nemška manjšina pri nas, dasi Slovenci v Westfaliji ne predstavljajo nikakega jezikovnega otoka, temveč le delavno silo, ki jo mora in jo tudi sleherni ceniti. Na ta način je naša država pokazala polno razumevanje in polno ljubezen proti izseljencem ne samo z določbami o kontroli in regulaciji izseljevanja, temveč tudi z zaščito njihovih interesov in pravic v tujini. Tako smo Slovincem v Westfaliji dali sicer ne materijelnih dobrin, pač pa vso moralno pomoč, da je naš državljan v tujini po ustvaritvi jugoslovanske države dosegel, za zdaj res da samo v Nemčiji, polno priznanje in spoštovanje nemškega naroda in države. Zato pa westfalski Slovenec ob vsaki priliki in po vsem svojem prizadevanju izkazuje na stotero načinov zvestobo kralju in domovini in proslavlja narodne in državne praznike na tujih tleh tako, da je vsaka proslava ponovna manifestacija za Jugoslavijo. Razen tega je ohranil tudi stare slovenske običaje, ki se zlasti pokažejo v jeseni, ko se westfalski Slovenec spominja z globokim otožjem domačega kraja in prireja, dasi v skromnem obsegu, trgatve, miklavževanja, božičnice in druge podobne prireditve, ki so se Nemcem zelo priljubile, ter so zlasti trgatve že skoraj slovensko-westfalski običaj v Porurju. Da pa to ali ono ne pade v pozabo, skrbita obe zvezi, da westfalski Slovenci skoraj vsako leto v večjih skupinah obiščejo zdaj svobodno, vso delu posvečeno domovino — svojo Jugoslavijo. Dosegli smo, da si izseljenec v Westfaliji in domovina medsebojno pomagata in razkazujeta velikemu evropskemu svetu bogastvo svojega naroda. Rešili smo, kar se je rešiti dalo, a gledati moramo dalje, da rešenega ne izgubimo. Izseljenca moramo za vsako ceno ohraniti v nacionalnem, kulturnem in gospodarskem delu, v korist domačih tal. S tem, da smo ga socialno zavarovali, še dolgo ni vse storjeno. Saj mednarodne pogodbe, v kolikor obstajajo, za zdaj samo v Nemčiji, v obrambo jugoslovanskega izseljenega naroda, so ponekod povsem nedostatne, ali jih pa vobče ni. Vprav porazno je dejstvo, da socialno pravnih pogodb med našo in nekaterimi evropskimi državami, ki so nam politično zelo naklonjene, le v našo škodo obutno pogrešamo. Zato mora biti prizadevanje našega izseljenca v Westfaliji za doseg človeških pravic v zvezi z vsem drugim izseljencem po evropskih državah, da pridemo že do tiste veljave, ki gre vsakemu svobodnemu narodu.

Kako intenzivno je nacionalno delo westfalskega Slovence pa dokazuje zlasti to, da se mu je po dolgotrajni borbi lanske leto le posrečilo, da je združil obe organizaciji v »Osrednjo zvezo jugoslovenskih nacionalnih delavskih društev v Nemčiji« pod vodstvom Pavla Bolhe. Pokrovitelj te osrednje zveze je minister dr. Albert Kramer, nastala je pa na pobudo jugoslovanske generalnega konzula v Düsseldorfu dr. Dušana Pantiča. Če so Slovenci v Westfaliji poprej v kakem pogledu preslabotno nastopali, so jim dani z ustanovitvijo osrednje zveze vsji pogoji za enoten nastop kot zastopniki svojega naroda. S to

združitvijo vseh društev ni utrpel noben tabor nikake izgube, in kdor poskuša ta uspeh doletnega boja porušiti, ne ve, da gre za enotno jugoslovensko telo v Nemčiji, ki ne more in ne sme več dovoljevati, da bi se naša ali nemška javnost zabavala zaradi raznih malenkostnih in prepogostih lesebnihih sporov. Ne le mi, tudi vsi porurški listi so to združitve slovenskega življa z zadoščenjem pozdravili. Poglavitni namen nove osrednje zveze je pa ta, da bo Slovenec odslej nastopal v javnosti složno ne glede na morebitne razlike v mišljenju posameznika. Vsi predsedniki slovenskih društev so in morajo biti za skupno delo, za ohranitev velike slovenske kolonije v Nemčiji in za okrepitev dela tako na nacionalnem kakor socialno političnem polju. S to združitvijo se je slovenski delavec v Westfaliji res priznal za Jugoslovencu in dokazal, da hoče živeti še dalje kot svobodni jugoslovenski državljan kljub vsem težavam, s katerimi mu čas nikoli ni prizanašal.

Eno najtežjih vprašanj, ki v doglednem času bržkone še ne bo rešeno, je med westfalskimi Slovenci prosvetno delo, v katerega spada tudi vprašanje nacionalne propagande in ki zahteva zaradi razkropljenosti našega življa širom Westfalije veliko potrpežljivosti, energije, materijelnih in moralnih žrtev, pa tudi v tem pogledu stori westfalski Slovenec, kar je v njegovi moči in vsako pomoč naših oblasti in kulturnih institucij zna prav obrniti. In kako zelo je navezan na svojo domovino in državo, dokazuje še zdaj porazni vtisk marsejske tragedije na westfalske Slovence. In morda ni smrti največjega jugoslovanskega junaka in tvorca jugoslovanske države nihče tako globoko občutil, kakor prav jugoslovenski izseljenec v Westfaliji. Če prej živeti, kakor bi bili izkoreninjeni, jim je zdaj kakor da nimajo pod seboj nič več pravih tal. S smrtjo velikega kralja jim je bila iztrgana duša. Za velikim pokojnikom so se po vseh nacionalnih društvih vršila spominska zborovanja, razne prireditve, predavanja in na dan pogreba so se brale maše. Nad vse veličastna je bila zaključna svečanost s slovesno sv. mašo v Gelsenkirchenu, ki se je je udeležilo nad 700 Slovencev ob navzočnosti jugoslovanske generalnega konzula v Düsseldorfu g. Pantiča, konzula g. Živadinovića in vsega konzularnega osebja. Slovenska društva so bila zastopana s 16. zastavami. Odzvali so se tudi številni nemški odličniki, množica gelsenkirchenskega meščanstva in westfalskih rudarjev. Navzočni so bili tudi zastopnik nacionalno socialistične stranke, predstavniki mestne uprave, nemškega tiska in razne korporacije. Po maši je bila v dvorani gelsenkirchenskega društvenega doma pietetna slovesnost. Oder je bil ves ovit s črnim florom in okrašen s palmami in drugim zelenjem, med katerim je stala velika kraljeva slika. Jugoslovenski generalni konzul je pred njo najprej prižgal sveče, nato pa je imel velik žalni govor, v katerem je poveljeval življenju višjega kralja, s pesniškim zanosom povdarjajoč njegove zasluge za ustvaritev Jugoslavije in končal z besedami naj Slovenci v Westfaliji ohranijo trajen spomin svojemu velikemu kralju-mučniku, neomajno zvestobo pa mlademu kralju Petru II. in domovini.

Za njim je govoril nemški zastopnik dr. Wendenburg, gelsenkirchenski zdravstveni svetnik, sledila sta govora župnika Kaufholdta in glavnega urednika »Gelsenkirchner allgemeiner Zeitung« dr. Brephle, zadnji je pa spregovoril predsednik »Osrednje jugoslovanske zveze v Westfaliji« gospod Pavel Bolha, ki je svečanost zaključil s poslednjimi besedami umirajočega kralja »Čuvajte Jugoslavijo«.

Naj je to predavanje le kratek prikaz, kako pristrani in tesni so odnosi med westfalskimi Slovenci in njihovo državo, ki naj ostanejo po svojem delu in poslanstvu še dalje domovini v ponos.

„Borba Slovenaca za Jugoslaviju“

(Nadaljevanje.)

6. »Zbiranje sil za zadnji boj.« Prav za prav bi to poglavje moralo nositi naslov: V odličnih trenutkih. Govori namreč o svetlovi vojni. Zalosno poglavje, posebno od začetka, ko se je pokazalo, kako malo jugoslovencija je bilo v vrstah SLS. Brošura se izgovarja, da je dr. Sustersič »uzurpirao se sebe organe SLS i sav parlijski aparat za Kranjsko... Od nar. napr. stranke pa niko nije mogao očekivati u teškim vremenima kakav samostalan pokret«, ker je bilo v nji preveč oportunistov, kar je pokazala zadnja leta v avstr. parlamentu... Trst, Gorica, delo naših emigranov vse to ni nič. Jugoslavija sta ustvarjala dr. Krek in dr. Korošec... Oni »drugarji« so bili postdrnska stvar.

Pod zaglavjem »Uzdaj se u se i u svoje kluse« (kar pa ravno v vojni ni vedno vrljaven pregovor!) čitamo:

»Iz inozemstva ni bilo nikakih dobrih vesti: Niti Seton Watson ni dokazal nikakega razumevanja za Slovence, še manj ruska diplomacija. Počasi se je zvedelo za londonski pakt...« (Ob času, ko so se vodje SLS izjavljali za Avstrijo, naj bi se drugi zavzemali za nast?) In dalje:

»Do nas ni dospela nikakoršna srbska izjava niti prej niti za časa vojne, ali tudi Srbi mislijo na Slovence tako, kakor mi na Srbe, šele Krfska deklaracija je prinesla nekako jasnosti...«

Vse to so klaverni izgovori za vse grehe, ki so jih v polni zavesli delali ljudje okoli SLS. Tudi memorandum, ki so ga poslali škofje dr. Jeglič, dr. Mahnič, dr. Dulbičić, dr. Vukovičić in poslanci: dr. Sustersič, doktor Krek in dr. Korošec papežu Piju X., ko je Italija stopila v vojno, češ, da žele Slo-

venci in Hrvači ostati v eni in isli državi, (katerakoli naj bo!) nima na sebi nič jugoslovanskega, ker je le prejasno, da je šlo za avstrijsko stališče, (dasi gre z verskega stališča za plemenit namen, zoper prelivanje krvi, česar pa visoki kler ni obsojal na drugih frontah in pa na srbski!) Zanimivo pa je, kje in pri kom so ti Jugoslovanci iskali pomoči za svoje ujedinjenje, posebno če trdi brošura, da je bil namen tega memoranduma, da se potom vatikanske diplomacije že v naprej opozori svet na to, da Slovenci in Hrvači nikakor ne bi hoteli, da Italija po vojni odlrga del ozemlja, na katerem žive Slovenci ali Hrvači! Vatikanska diplomacija bi se gotovo zavzela za naš proti Italiji!... Kakšna naivnost!

In potem:

»Na srbski fronti ni bilo niti enega slovenskega polka, samo posamezni Slovenci, razdeljeni med druge polke.« Po zaslugi SLS? Ali ni bil duh sokolski, ki je vodil naše polke preko fronte? Naj bi odprl pisatelj »Domoljuba« letnik 1914, —15, —16, pa bo videl, za koga je navduševalo časopisje SLS naše fanti!

»Krekovo gledanje na Jugoslaviju« je lako važno, da bi bilo prav, če bi ga gospodje, ki se nanj sklicujejo, temeljiteje poznali in priznali. Posebno lepe so besede:

»Med tem bo politično uniformiranje vedno bolj napredovalo in centrifugalnih sil bo čim dalje manj, tako bomo čez dva, tri decenije enoten narod...«

Poleka drugi deceniji... Zakaj ne pisate, vi, ki ga slavite, da se izpolnijo njegove besede!

Tako je prišlo l. 1917. Leto majniške deklaracije. Dobro poznamo ozadje te deklaracije, zato ni lepo, če nam hoče pisatelj

natvezti bajko, da je vse to zasluga dr. Kreka in dr. Korošca. Mi pa vemo, kdo je vse deloval pri zvezah s Čehi in kako se je delalo v pisarni »Jugoslovanskega kluba«. (V brošuri je napačno omenjeno, da se je v tem času dr. Gregorin nahajal v internaciji; dr. Gregorin je bil v emigraciji, bil je član »Jugoslov. odbora«, ki je deloval v inozemstvu in zveze s tem klubom je imel dr. Zerjav, oni skromni tajnik »Jugoslov. kluba«, ki ga brošura šele na koncu omeni kot tajnika dr. Korošca, ki ga je spremljal na poti v Zenevo.

Zato je pretirana in enostransko zavila trditve, ki jo čitamo pod zaglavjem »Nimate dovolj vesal, da obesite vse velezdajalce« v 7. poglavju, kjer se pravi, da znači majnska deklaracija v nekom pogledu »rođen dan današnje Jugoslavije«, in da je »historijski fakat«, da je ta snažni narodni pokret mobilisala i organizovala od početka do svršetka SLS sa svojima velikim vodama dr. Krekom i dr. Korošcem.

Ker oni, ki so poklicani, nam še niso napisali zgodovine l. 1917, je še vedno mogoče tako polvarjanje zgodovine.

Našega vsenarodnega pokreta za časa majnske deklaracije se vsi radi spominjamo. Tudi dr. Zerjav, ki je imel malo časa za spominje, se je rad spomnil na te čase in je pri tej priliki pripovedoval, kdo je sčlavljal interpretacije, ki jih je slavil dr. Korošec. Priznal je rad, da je »ata« vse izvršil, kar so sklenili.

»Krekov leslament«, ki zaključuje to poglavje, je prav tako važen za politike, kakor za nas vse in bi bilo prav, da bi se po njem ravnali...

8. poglavje nosi naslov »Akcija biskupa dr. Jegliča«...

Takoj v začetku izvem, da so bile »tamnice brato pune« in da »takozvana nar. napredna inteligencija je lepo čulala i nije išla napred nego ostala u sigurnoj pozadini«

Zato pravi pisatelj — je zopet slovenska duhovščina v svojem idealizmu stopila na plan. Razne župnije so se izjavile za akcijo »Jugoslov. kluba«. In ker »nar. napr. stranka« ni imela »toliko hrabrosti«, da bi se pridružila na poziv škofa Jegliča skupnemu boju »Jugoslov. kluba« in ker je tudi socialistična stranka vsako sodelovanje odklonila, je knezoškof sam podpisal izjavo na čelu svoje duhovščine. To je t. zv. »ljubljska deklaracija«, ki se izjavlja za »majsko deklaracijo« in za mirovno željo papeža Benedikta.

Tako je zasijalo l. 1918. Po deželi je slovensko žensstvo podpisovalo deklaracijo. To je bil pravi plebiscit za Jugoslavijo — in sicer že skoraj za pravo Jugoslavijo... Dne 28. marca se je vršil slavnostni sprejem predsednika »Jugoslov. kluba« dr. Korošca v beli Ljubljani. Nepozabni slavnostni trenutki. Ali je treba, da jih je zasenčila črna senca punktacij? In če se je takrat prisegalo, da nas ne bo nihče več razdvojil, ali ni tem bolj žalostno, če nas je razdvojila Jugoslavija, ker smo jo — vsak po svoje pojmovali... Sledila je ona lepa velika pomlad. Ljudski tabori! Govori, slavnosti, pri-sege! Shod v St. Janžu. Brošura pravi, da so v inozemstvu pisali o uporu Slovencev. Borba v parlamentu se je nadaljevala z združenimi močmi, ne tako kot to predstavlja pisatelj... Začela se je zveza s Hrvači. Začel je izhajati »Glas S. H. S.« Kdo ga je izdajal? Kdo ga je vodil? In potem oni veliki majski dnevi v Pragi! Koliko sil je tu sodelovalo! Dr. Korošec je bil samo vodja, ki ga je nosil prod s seboj... Ni bilo druge poti! Čas je bil silnejši od ljudi! In vendar praska slavnosti odpravi pisatelj v 10 vrsticah. Edino na tem meslu omeni n. pr. Ivana Hribarja kot da ni sicer ničesar storil za Jugoslavijo.

(Se nadaljuje.)

P o n a š i z e m l j i Književnost

Bled

Ko je Hitler ob nastopu vlade, kot Kristus, ki je izgnal žide iz templja — pričel čistiti med židovskim življenjem v Rajhu — smo bili kmalu za tem deležni tega židovskega blagoslova tudi mi. Spočetka so se naselili ti izgnani židovčki kot gostje, a kmalu se je znaten del dodobra udomčil vsled naše gostoljubnosti med nami. Ne dolgo za tem so pričeli dobivati že tudi svoje pohištvo in bolj junaški so pokupili deloma že obstoječe stavbe, deloma so pa na novo zidali. V tem oziru prednjači posebno kolodvorski del Bleda, nazvan po Blejcih Neu-Tel-Aviv. Zaenkrat kaže ta za kulisami še mirno življenje bogatih rentnikov, a kdor jih natančneje opazuje, ne bo zgrešil, da tiči za vsem tem pestro barantanje. Najbolj priljubljen predmet so kuponi Blerovega posojila, katere prenašajo polagoma k nam in si pri tem služijo mastne provizije ter skubijo zraven našo državo.

Zadnje čase so pa postali še bolj podjetni. V ilustracijo naj služi sledeči slučaj: Ljubljanski trgovec s klavirji g. Breznik je kupil pred približno pol leta na javni dražbi na Bledu hotel Olympic. Kljub precej velikemu številu reflektantov s strani slovenskih strokovnjakov, ga je oddal v najem nemškomažarskemu židu Ignacu Fränklju, po polklicu trgovcu z jajci. Letošnji ceniki zdraviliške komisije na Bledu kažejo, da bo g. Fränkel odprl v tem hotelu židovsko ritnelno kuhinjo. Kako bo prišel, odnosno je že prišel prvi kot trgovec in strokovnjak z glazbili, in drugi kot trgovec z jajci, do koncejsije za hotelirja, je za ves Bled zagonetka. V tej zadevi naj merodajna politična oblast natančno pregleda kvalifikacijske listine novopocenega židovskega hotelirja.

Bled je začel zadnje čase, posebno še vsled tega, da je največje podjetje na Bledu, to so Kendove tujsko prometne naprave, v konkurzu v precej težak gospodarski položaj. S tem konkurzom ter še več drugimi prisilnimi prodajami posestev na Bledu, bo prišlo tekom letošnjega leta po površini nad polovico Bleda na sodno dražbo. Ako ne bodo Ljubljanski denarni zavodi, ki so poglavitni upniki Bleda — previdni, se zna zgoditi, da

pride ogromen del Bleda, in to lahko pod krinko slavnatih mož v nepoklicane tuje roke. Zato je potrebno, da stopijo poglavitni ljubljanski denarni zavodi k skupni seji, da dodobra preudarijo, komu se boče kaj prodalo, da nam ne spodrsne zadnji košček jugosloverske Švice v tuje, mogoče celo mednarodne židovske roke. Dovolj časa smo bili že pred vojno hlapi na naši rodni grudi, a danes se nam lahko zgodi, da po neprevidnosti ali nenreudarku naših vodilnih slovenskih denarnih zavodov zaplavamo za nedogledni čas v tuj jarem.

Ježica

JURJEVDANSKI URANEK

V noči na nedeljo 28. aprila je priredila naša strelska družina Jurjevdanski uranek. Kljub izredno nepovojnemu in nesigurnemu vremenu je bila prireditev izvedena v celem obsegu in tudi obisk je bil lep. Zlasti dobro je bila zaslopana lukajšnja Narodna Odbrana.

Že zgodaj zvečer je zagorel na najvidnejši ločki črnuških hribov, na Taboru, velik kres, ki je gorel prav do zore. Zjutraj so prišli še novi goslije, nakar je sledilo sekanje pečenega janca. Pred zbranimi posebniki je nato prvi spregovoril br. Janez Kušar o smislu uranka in zaželel, da se ta prireditev v bodoče vedno vrši, nakar je goste prijazno pozdravil predsednik Strelske družine brat Dolfo Štalcer, ki je prvi uranek na Ježici skrbno izvedel in je s to prireditvijo jasno pokazal nacionalni karakter naše Strelske družine. V pregledni obliki je nato razpravljal o urankih hajdukov in o smislu našega uranka brat Jože Kregar. Še teče preko našega narodnega telesa meja iz žične zapreke, strojnice so ob njej, zemlja pod njo je podminirana, loštran živi narod svobodno.

Zelena priroda, vslejajoča zora in klici orobnih plic, vse to nas je spominjalo probujajočega življenja, ki udari na plan ob svoji uri. Oložno in pobožno je legel v sre-

čo tega življenja kratek molk, da so z njim prisolni mislili na padle žrtve davnih in sedanjih pokoljnih, molk, veličasten in globok, ki ga je prekinil iskreni: »Slava jim!«

Cena je merodajna za kakovost! Zlasti vidimo to pri testeninah. »Jajnine« na primer so najdražje, zato pa je njih kakovost izredno odlična. To vedo naše gospodinje, a tudi vsi oni, ki jih uživajo.

Strelske družine

STRELSKA DRUZINA V KRANJU

sporoča vsem članom in članicam ter prijateljem viteškega strelskega sporta, da prične dne 12. maja t. l. z rednimi ostrimi strelskimi vajami v Struževem pri Kranju, na svojem strelišču.

Streljalo se bo z vojaškimi in malokaliberskimi puškami od 14. do 18. ure popoldne, vsako nedeljo in praznik. V slučaju slabega vremena streljanja ne bo.

Cena municiji zelo zmerna, za člane nekoliko ceneje kot za nečlane.

Udeležba radi predstojecih letošnjih tekem obvezna za vse člane domače družine. Vabljeni tudi vsi člani Narodne odbrane in ostalih nacionalnih organizacij.

Z br. strelskimi pozdravi vabi na redno posejanje in obilno udeležbo: Odbor.

Kupujte samo pri domačem dobavitelju, ker s tem pobijate brezposelnost!

Akcija Narodne Odbrane „Svoji k svojim“!

Šivalni stroji od Din 1600 — naprej. Otroški vozički od Din 200 — naprej. Dvokolesa od Din 950 — naprej. „Sachs“ motorji od Din 5000 — naprej pri

„TRIBUNA“

F. BATJEL, LJUBLJANA, Karlovska cesta 4
Ceniki franko! Ceniki franko!

VELEMESARIJA
TVORNICA MESNIH
IZDELKOV IN KONZERV

F. SLAMIČ

nudi po nizkih dnevni cenah:
sveže meso, šunke, hrenovke,
jetrne paštete, konzervni golaž
priznana najfinejšega okusa!

LJUBLJANA

Gospodetska cesta 6
Prešernova ulica 5
Rimska cesta 3

V RESTAVRACIJI:

Najboljša kuhinja,
najzbranejša vina

PRVA DOMAČA
Ultralux

ŽARNICA
V DEKALUMENIH

Do 20% več svetlobe!
ZAHTEVAJTE JO POVSODI

**Jugoslovenski
producenti!**

razstavite na

**Ljubljanskem
Velesejmu**

1.—11. junija 1935

**JOS. ERZIN
LJUBLJANA**

Kom. zaloga mlevskih
izdelkov in deželnih
pridelkov

PISARNA IN SKLADIŠČE:
JANEŽIČEVA CESTA 15 (PRULE)
Telefon interurban šte. 37-14

„SLAVIJA“

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA D. D. V LJUBLJANI

zavaruje

pod najugodnejšimi pogoji:

proti požaru, vlomu, razbitju stekla, transporte, automobile, zakonito odgovornost, nesreče na potovanju, življenje, posmrtnine i. t. d.

CENTRALA ZA CELO JUGOSLAVIJO

v LJUBLJANI - Gosposka ulica 12 - Telefon šte. 21-76 in 22-76